

NVEs innstilling

Nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden

Åsnes og Grue kommuner i Innlandet fylke

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Tiltakshaver	Fortum Sverige AB
Referanse	202304618-47
Dato	19.03.2025
Ansvarlig	Carsten Stig Jensen
Saksbehandler	Jakob Fjellanger

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Sammendrag

NVE anbefaler tillatelse til nedlegging av Nordre og Mellom Røgden

Nordre og Mellom Røgden reguleres med henholdsvis 3,5 og 2,7 meter. De fikk tidsbegrenset konsesjon ved kgl.res. 10.12.1954, og fornyet konsesjon ved kgl.res. 17.04.2015. Magasinene ligger oppstrøms den regulerte sjøen Store Røgden. Sammen med Store Røgden utnyttes magasinene i Røjdåfors kraftverk, som ligger i Sverige. Konsesjonæren er Fortum Sverige AB.

Damkonstruksjonene i Nordre og Mellom Røgden må gjennom en omfattende ombygging etter pålegg om utbedringer fra NVEs damtilsyn. Dette er nødvendig for å oppfylle moderne krav i damsikkerhetsforskriften.

I 2023 mottok NVE søknad om nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden, fjerning av damkonstruksjonene, og gjenetablering av antatt tidligere uregulert vannstand. Søknaden begrunnes med at Nordre og Mellom Røgden sin betydning for kraftproduksjonen er for liten til at det er lønnsomt med påkrevde ombygginger. Søknaden ble sendt på høring høsten 2023. NVE avholdt offentlig befarings i mai 2024.

NVE anbefaler at det gis konsesjon i tråd med søknaden, og vår innstilling oversendes til Energidepartementet.

Hvorfor gir vi denne anbefalingen?

Det er høy terskel for å avslå søknad om nedlegging av reguleringsanlegg. NVE mener at det ikke foreligger særskilte forhold som tilsier at nedlegging av Nordre og Mellom Røgden skal nektes. Vi mener også at nedlegging vil bedre forholdene for fisk, elvemusling og annet biologisk mangfold i vassdraget.

Hva mener høringspartene?

Mange av de offentlige høringspartene er positive til nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden, og at forholdene skal bringes tilbake til en mer naturlig tilstand. De peker særlig på fordelene for fisk og annet biologisk mangfold, og understreker at utløpene må konstrueres slik at det blir mulig for fisk å vandre forbi.

Mange av de lokale høringspartene er opptatt av at man får opprettholdt tilvannstand i innsjøene etter nedleggingen.

Videre er det usikkerhet knyttet til bl.a. landskapseffekten av reguleringssonene og tiden det tar for revegetering i disse sonene. Brukere av området fokuseres også på framkommelighet i sjøene som kan endes pga. flere steiner og grunner, fjerning av brua (dammen) ved utløpet av Nordre Røgden, og bruken av småbåthavna for Kalatupa hyttefelt ved Mellom Røgden.

Hvilke vilkår anbefales for å redusere negative virkninger av nedleggingen?

NVE anbefaler at eksisterende reguleringsdammer fjernes og at de gamle utløpene reetableres så langt det lar seg gjøre. NVE mener at utløpene skal være på kote 368,0 i Nordre Røgden, på kote 330,0 i Mellom Røgden (mellom Gadiskasundet og Storfløyta), og på kote 329,0 i Storfløyta. Alle utløpene skal utformes slik at fisk kan passere dem.

Arbeidet skal foregå i henhold til detaljplaner godkjent av NVEs miljøtilsyn. I planene vil miljøtilsynet bl.a. ta stilling til om det er nødvendig å anlegge midlertidig anleggsvei for transport av maskiner og masser til stryklokaliteten mellom Gadiskasundet og Storfløyta.

Vi anbefaler at detaljplanene også inkluderer planer for revegetering i reguleringssonene som blir permanent eksponert, særlig i Nordre Røgden.

NVE anbefaler at Fortum skal betale til to fond som skal brukes til framtidig vedlikehold og reparasjon av utløpene og stryksonene som Fortum skal etablere. Et fond på 1 million kroner er for Nordre Røgden og skal administreres av Åsnes kommune, og et fond på 1,5 million kroner er for Mellom Røgden og skal administreres av Grue kommune.

NVE vil ikke anbefale at Fortum pålegges å bygge erstatningsbru ved dam Nordre Røgden. Fortum har gitt beskjed om at de ønsker å bygge slik bru på frivillig basis.

Innhold

1.	SØKNAD.....	3
2.	HØRING	9
3.	KUNNSKAPSGRUNNLAGET	13
4.	NVES VURDERING	14
5.	NVES OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	27
6.	NVES MERKNADER TIL KONSESJONSVILKÅR	28
7.	FORHOLDET TIL ANNET LOVVERK.....	31

Alle saksdokumenter vi refererer til er angitt med (NVE dok. saksnr.-dok.nr.). Dokumenter i inneværende sak 202304618 er kun angitt med «dok.» og dokumentnummeret. Sistnevnte dokumenter er tilgjengelige på via offentlig postjournal og sakens nettside: www.nve.no/9022/V.

1. Søknad

Den 11.05.2023 søkte Fortum Sverige AB om nedleggelse av reguleringene i Nordre Røgden og Mellom Røgden etter vassdragsreguleringsloven § 10.

Bakgrunnen for søknaden er at damkonstruksjonene ikke fyller kravene i [damsikkerhetsforskriften](#), se vedtak av NVEs damtilsyn av 03.06.2021 (NVE 201841756 og 201841757). De må derfor bygges om eller legges ned. Fortum mener at reguleringenes betydning for kraftproduksjonen ikke forsvarer utgiftene ved å bygge om dammene, og søker derfor om nedlegging.

Fortum har sammen med søknadsbrevet lagt ved to dokumenter som beskriver planlagt nedleggelse, ett for hvert magasin (dok. 4). Det er også lagt ved en utredning av konsekvenser for naturmiljø og andre allmenne interesser. De vedlagte dokumentene er utarbeidet av Norconsult AS. Nedenfor gjengis sammendragene fra beskrivelsene.

Nordre Røgden:

«Fortum Sverige AB søker i henhold til Vassdragsreguleringsloven om tillatelse til å legge ned Røgden Nordre Hoveddam. Dameier ønsker å fjerne eksisterende damkonstruksjon og tilbakeføre området til opprinnelig tilstand. Denne søknaden beskriver planlagte tiltak og konsekvenser som nedlegging vil medføre for naturmiljø og for samfunn.

Røgden Nordre Hoveddam er en fyllingsdam hvor flomavledning skjer gjennom et bjelkeløp sentralt på dammen. I forbindelse med bygging av dammen ble utløpet flyttet og omfattende kanalisering gjennomført. Dette ble gjort for å utnytte magasinvolumet ytterligere. En nedlegging vil innebære at fyllingsdammen graves vekk, og at opprinnelig utløp reetableres. Terrenget ved dammen skal tilpasses slik at overgangen mot eksisterende terreng blir så naturlig som mulig. Reetablert utløpet fra innsjøen skal være slakt, og ha form som et naturlig innsjøutløp hvor fiskevandring hensyntas. Utformingen skal så langt det lar seg gjøre etterligne naturlige forhold slik at utløpet ikke regnes som et vassdragsanlegg eller en terskel. På sikt ønsker Fortum å avskrive seg fra eierskap og oppfølgingsansvar.

Nedlegging av Røgden Nordre Hoveddam vil innebære bortfall av regulering, lavere og mer stabil vannstand, og et avløp som følger tilsiget. Lavere vannstand vil oppleves som negativt for eiere av fritidsboliger, og de som bruker området til friluftsliv. Spesielt gjelder dette på kort sikt før vegetasjonen mellom ny og gammel vannlinje reetableres. På lengre sikt er det forventet at bruken av magasinet kan opprettholdes til tross for lavere vannstand.

Bortfall av reguleringen vil fjerne muligheten til å lagre vann og dempe flommer. Tiltaket vil dermed føre til både større og hyppigere flomhendelser. Fra et samfunnsperspektiv vil dette være negativt, men fra et biologisk perspektiv har naturlige flommer også positive konsekvenser. Økt flomvannstand vil oppstå på elvestrekkningene mellom magasinene som er i vassdraget. Flomvannstand i magasinene vil være lavere enn de har vært siste 60 år.

For rødlistearter og det akvatiske miljøet i vassdraget er det forventet at en nedlegging vil ha positiv effekt. Det skyldes i hovedsak at vannføringen i vassdraget vil oppnå naturtilstand og dermed være jevnere enn den har vært i reguleringsperioden.»

Mellom Røgden:

«Fortum Sverige AB søker i henhold til Vassdragsreguleringsloven om tillatelse til å legge ned damkonstruksjonen Røgden Mellom. Dameier ønsker å fjerne eksisterende damkonstruksjon og tilbakeføre området til opprinnelig tilstand. Denne søknaden beskriver planlagte tiltak og konsekvenser som nedlegging vil medføre for naturmiljø og for samfunn.

Røgden Mellom er en fyllingsdam hvor flomavledning skjer gjennom bjelkeløp og nåleløp som er midt på dammen. En nedlegging vil innebære at fyllingsdammen graves vekk og at opprinnelig utløp reetableres. Terrenget ved dammen skal tilpasses slik at overgangen mot eksisterende terreng blir så naturlig som mulig.

Før etablering av eksisterende damkonstruksjon er det vurdert at utløpet lå lenger inn i magasinet. Dette utløpet ble kanalisert samtidig med etablering av eksisterende dam. I forbindelse med nedlegging skal denne kanalen fylles opp til tidligere nivåer og det skal etableres et naturlig utløp fra hovedmagasinet. Tiltaket vil medføre at det gjenoppstår to vannspeil, med ulike vannivåer, innenfor utstrekningen til dagens magasin.

For tiltakene ved dammen og i kanalen skal utformingen så langt det lar seg gjøre etterligne naturlige forhold slik at utløpet ikke regnes som et vassdragsanlegg eller en terskel. På sikt ønsker Fortum å avskrive seg fra eierskap og oppfølgingsansvar.

Nedlegging av Røgden Mellom vil innebære bortfall av regulering, lavere og mer stabil vannstand, og et avløp som følger tilsiget. Vannstanden vil reduseres i forhold til normal sommervannstand, men være høyere enn normalintervannstand. Lavere vannstand vil oppleves som negativt for eiere av fritidsboliger og de som bruker området til friluftsliv. Spesielt gjelder dette på kort sikt før vegetasjonen mellom ny og gammel vannlinje reetableres. På lengre sikt er det forventet at bruken av magasinet kan opprettholdes til tross for noe lavere vannstand.

Bortfall av reguleringen vil fjerne muligheten til å lagre vann og dempe flommer. Tiltaket vil dermed føre til både større og hyppigere flomhendelser. Fra et samfunnsperspektiv vil dette være negativt, men fra et biologisk perspektiv har naturlige flommer også positive konsekvenser. Økt flomvannføring med tilhørende høyere vannstand vil oppstå på elvestrekningene mellom magasinene som er i vassdraget. Flomvannstand i magasinene vil være lavere enn de har vært siste 60 år.

For rødlistearter og det akvatiske miljøet i vassdraget er det forventet at en nedlegging vil ha positiv effekt. Det skyldes i hovedsak at vannføringen i vassdraget vil oppnå naturtilstand og dermed være jevnere enn den har vært i reguleringsperioden.»

Søker

Søker og konsesjonær er Fortum Sverige AB (her kalt Fortum), og majoritetseier i Fortum er den finske stat. Fortum har engasjert Norconsult i arbeidet med søknaden og konsekvensutredning.

Konsesjonsrettslig status

Reguleringen av Nordre og Mellom Røgden hadde opprinnelig en tidsbegrenset konsesjon gitt ved kgl.res. 10.12.1954. Ved kgl.res. av 17.04.2015 fikk reguleringene fornyet konsesjon, som ble gjort tidsbegrenset.

Hoveddata og manøvreringspraksis

Samlet regulert tilsigsområde er ca. 151 km² målt ved utløpet av Mellom Røgden. Tabell 1 gir hovedtall for magasiner, tilsig og kraftverk.

Tabell 1. Magasiner (dok. 4). Høyder er målt inn etter NN 2000. HRV og LRV er høyeste og laveste regulerte vannstand.

Magasin	Uregulert vannstand (moh)	HRV (moh)	LRV (moh)	Reg. høyde (m)	Areal HRV (km ²)	Reguleringsgrad (%)
Nordre Røgden (Fallsjøen)	367,5-368	370,07	366,57	3,5	4,63	ca. 35*
Mellom Røgden (Rotbergsjøen)	329-330	331,47	328,77	2,7	5,3	ca. 18*
Storfløyta (del av Mellom Røgden)	328-328,5	«	«	«		
Store Røgden		279,8	276,44	3,36	15,96	

*Reguleringsgrad er anslått av NVE.

Røgdenreguleringen utnyttes i Röjdåfors kraftverk som ligger i Sverige. Kraftverket har maksimal effekt på 31,5 MW og normal årsproduksjon på 62 GWh.

Nordre og Mellom Røgden blir tappet gjennom høsten og vinteren, og fylt opp under snøsmeltingen. Tappingen starter i oktober/november slik at høstflommene kan magasineres. Oppfylling starter i begynnelsen av april, og vannstanden stabiliseres opp mot HRV i månedsskiftet mai/juni.

I gjeldende manøvreringsreglement er det fastsatt følgende restriksjoner:

- Det skal slippes minstevannføring hele året på 0,20 m³/s fra Nordre Røgden til Rotbergsåa, og 0,40 m³/s fra Mellom Røgden til Løvhaugsåa.
- Etter vårflommens begynnelse skal alt tilløp, bortsett fra nødvendig tapping for å oppfylle minstevannføringene, nyttes til å fylle opp magasinene til HRV.
- Magasinene skal ikke brukes til effektregulering med hyppige vannstandsendringer.
- I perioden 1. juni til 31. oktober skal det legges vekt på å opprettholde mest mulig stabil og tilstrekkelig høy vannstand av hensyn til landskap og brukerinteresser.
- I Mellom Røgden skal vannstanden ikke overstige kote 330,57 i juni og juli.

Beskrivelse av området

Berørt vassdrag ligger på Finnskogen, og østre del av Nordre Røgden og av tilsigsområdet til begge magasinene ligger i Sverige (se søknadene bilag 1). Vassdraget renner fra Nordre Røgden via Rotbergsåa til Mellom Røgden, og videre via Løvhaugsåa til Store Røgden. Østlige del av Store Røgden ligger i Sverige, og der fortsetter vannet i Röjdanvassdraget. Dette vassdraget er del av Norsälven som ender i Vänern. Fra Vänern renner vannet via Göta älv og ut i havet ved Gøteborg.

Høyeste del av berørt nedbørsfelt er Hebbobjerti (ca. kote 640) nord for Nordre Røgden og på svensk side. Nederste del er Store Røgden (kote 280).

Berggrunnen (på norsk side) består hovedsakelig av grunnfjell med næringsfattige bergarter som granittisk gneis og kvartsitt. Landskapet er preget av slake overganger mellom vide daler og runde høydedrag, og med noe småkupert terreng enkelte steder.

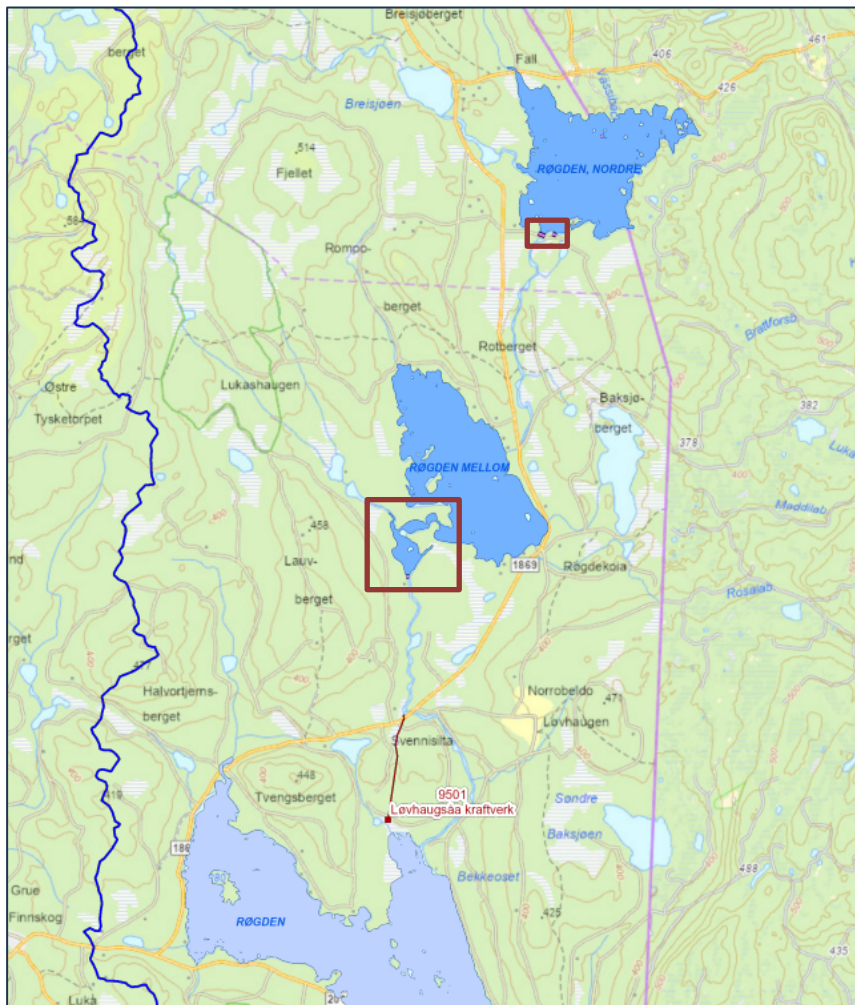
Barskog og blandingskog ispedd myrer dekker mesteparten av landskapet.

Det er en del fritidsbebyggelse og noe eldre gårdsbruk i området. Største hyttefelt er Kalatupa på sørøstsiden av Mellom Røgden med 25-30 fritidsboliger. Fylkesvei 1869 går gjennom området, og den tar av fra fylkesvei 201 ca. 2-3 km øst for Svullrya. Det drives litt turisme og reiselivsaktivitet i området.

Området er del av et kulturhistorisk landskap som ifølge Innlandet fylkeskommune (dok. 29) har nasjonal interesse.

Teknisk plan

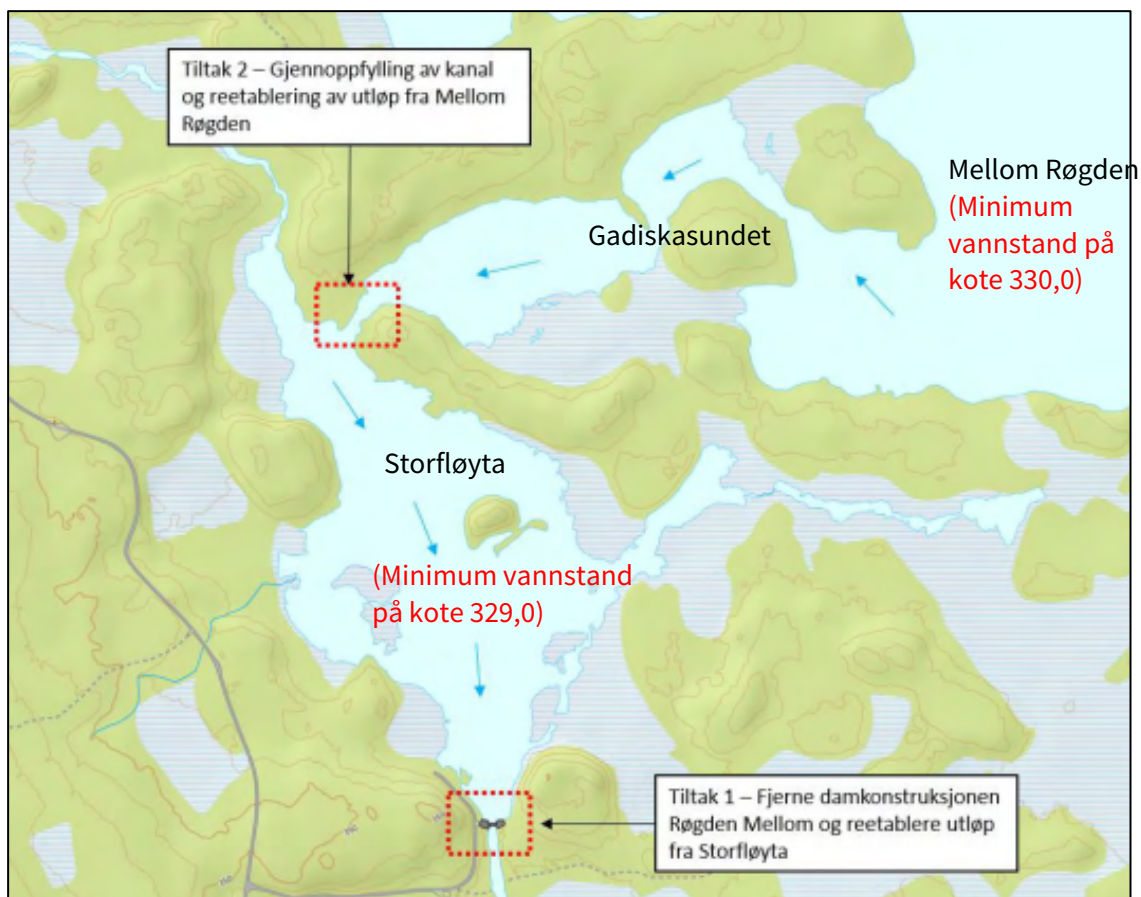
Figurene 1 til 3 viser kart for det berørte området, og for områdene med planlagte tiltak i forbindelse med nedleggingene.

Figur 1. Oversiktskart over området fra NVE Atlas. Brune firkanter viser plasseringen av kartene i figurene 2 og 3. Løvhaugsåa småkraftverk (i rødt) er omsøkt av Blåfall AS (se NVE 202416146). Blå strek er grensa mot det vernete vassdraget Rotna i vest. Lilla strek er grensa mot Sverige.

Figur 2. Kart med utløpet, dammene og planlagte tiltak i Nordre Røgden, hentet fra søknaden (dok. 4). Vannstand i rød skrift er påført av NVE.

Figur 3. Kart over Storfløyta, Gadiskasundet og del av Mellom Røgden. Rødstiplete rektangler angir lokaliteter for omsøkte tiltak. Kart fra søknaden. Stedsnavn og vannstander er påført av NVE.

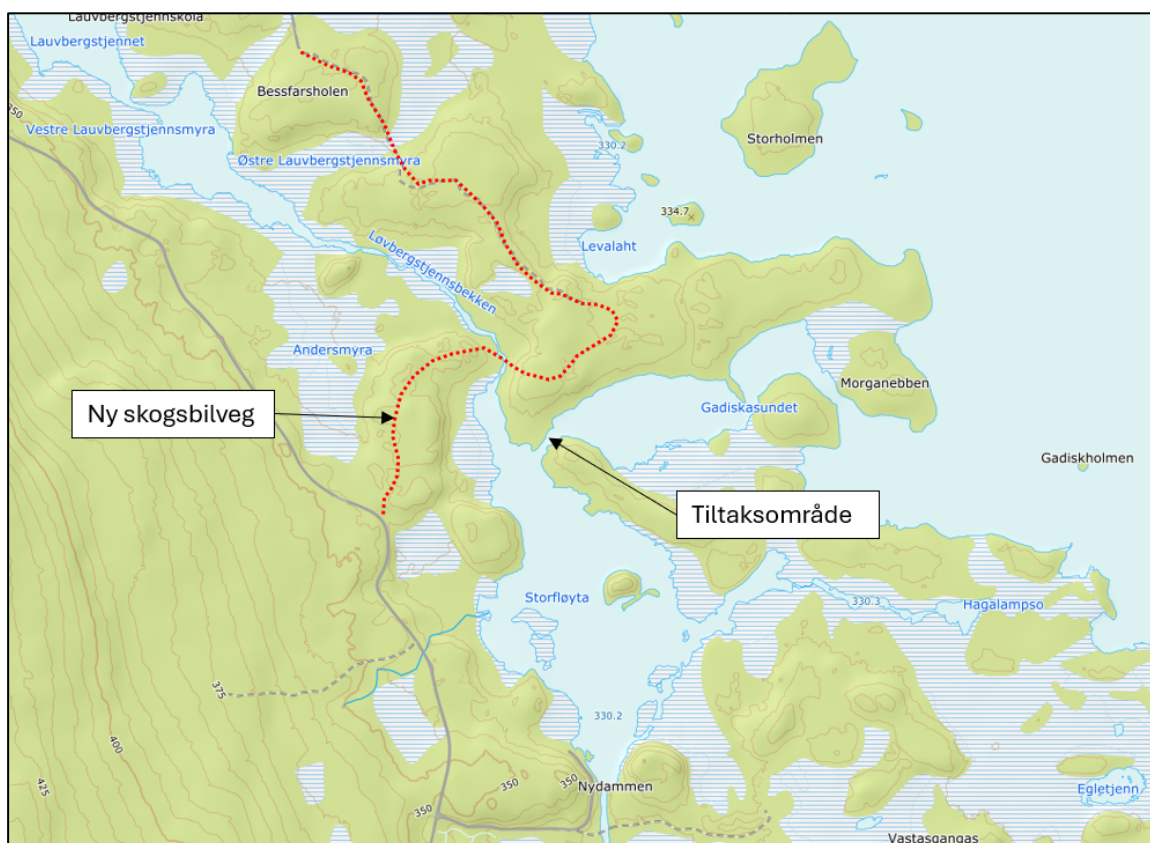
Omsøkte anleggsarbeider vil bl.a. innebære:

1. Riving og borttransport av damkonstruksjoner, f.eks. elementer med betong, trevirke og metall.
2. Etablering av fangdammer og forbiføring av vann der det er nødvendig.
3. Oppfylling av kanaler og reetablering av elveløp (stryksoner) med bunnen er motstandsdyktig mot erosjon (i søknaden kalt «erosjonshud»). Dette krever tilføring av nye masser. Stryksonene skal utformes slik at man reetablerer vandringsmulighetene for fisk.
4. Arrondering av terrenget og tilbakeføring mot naturlig tilstand.

Anleggsvei ved Storfløyta

I forbindelse med arbeidene med utløpet og stryksonen mellom Gadiskasundet og Storfløyta foreslo Fortum å etablere en midlertidig anleggsvei (se søknaden kap. 3.2). De framla ikke noe kart med påtegnet veitrase, men under NVEs befaring fulgte vi det Fortum anså som den mest aktuelle traséen.

I epost 13.10.2025 informerte Norconsult om at det i mellomtiden er bygd en skogsbilvei på mye av den aktuelle traséen, se figur 4. Fra denne veien vil det bli nødvendig med 150-200 m ny anleggsvei til Fortums tiltaksområde, noe som er vesentlig kortere enn opprinnelig plan.

Figur 4. Kart med trasé for eksisterende skogsbilvei nær tiltaksområdet nord i Storfløyta.

Forholdet til arealplaner og verneplaner

I kommuneplanenes arealdel for Åsnes og Grue kommuner er områdene langs vassdraget stort sett sonet til landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift (LNFR). Ifølge konsekvensutredningen fra Norconsult er det ved Nordre Røgden avsatt et område med hensynssone for naturmiljø med formål å ta vare på dyre- og planteliv, og der man skal være restriktiv med å tillate nye tekniske inngrep. I tillegg er to områder ved Mellom Røgden sonet til fritidsbebyggelse, Galladobba i sørøst (Kalatupa hytteforening), og et mindre område på nordsiden.

Vassdraget er ikke med i verneplan for vassdrag eller nasjonalt laksevassdrag. Nedbørsfeltet grenser i vest til det vernete vassdraget [Rotna](#) på Finnskogen (se figur 1).

Innenfor nedbørsfeltet til Røgdevassdraget, og ca. 2,5 km vest for Mellom Røgden, ligger [Vestre Lukashaugen og Bornoberget naturreservat](#). Formålet med vernet er å ta vare på økosystemer tilknyttet barskog med sumpskoger, små myrer og vassdrag.

2. Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vassdragsreguleringsloven. Den er kunngjort og lagt ut på NVEs nettsider. I tillegg har søknaden vært sendt til berørte norske parter den 14.08.2023 (dok. 2), til svenske myndigheter ved Länsstyrelsen Värmland, Torsby kommun og Havs- och Vattenmyndigheten den 03.11.2023 (dok. 8), og svenske og norske grunneiere har særskilt blitt informert ved høringsbrev av 19.04.2024 (dok. 34).

Miljødirektoratet har avklart saksbehandlingen med svenske myndigheter etter KU-forskriften § 34, se også [Espoo-konvensjonen](#).

NVE var på befaring i området den 14.05.2024 sammen med representanter for søkeren, Statsforvalteren i Innlandet, Åsnes og Grue kommuner, Røgden Fiskelag, Blåfall AS og enkelte norske og svenske grunneiere, hytteiere og andre interesserte.

NVE har fått inn høringsuttalelser fra 20 parter. Nedenfor har vi oppsummert det viktigste fra høringsuttalelsene. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal eller sakens nettside.

Åsnes kommune (dok. 9) uttaler seg angående Nordre Røgden. Kommunen påpeker at lavere vannstand vil påvirke landskap og friluftsliv med eksponerte reguleringssoner, og krever tiltak for at revegeteringen skal gå raskt, særlig ved hytter og der folk ferdes mest.

Kommunen påpeker også at når dammen i Nordre Røgden fjernes så vil veien over dammen fjernes. Hytteiere og brukere av området øst for utløpet kan komme dit via annen vei, men den er betydelig lengre og tidvis utfordrende. Kommunen mener derfor at det bør settes vilkår om at det etableres ny kjørevei til eksisterende hytteeiendommer.

Grue kommune (dok. 28 og 40) påpeker at Røgdevassdraget har en helt spesiell verdi for kommunens innbyggere med tanke på kultur, natur, rekreasjon, fritidsbebyggelse, turisme og øvrig næringsliv. Kommunen savner en helhetlig vurdering av vassdraget, og særlig nedleggingens virkninger for vannstanden i Store Røgden.

Etter befaringen har kommunen (dok. 40) påpekt at kraftsituasjonen i regionen er anstrengt. Dette taler for å opprettholde regulerbar kraftproduksjon, og eventuelt legge til rette for at andre kan overta reguleringene.

mellom arter, f.eks. at bedre forhold for ørret vil kunne bedre rekrutteringen av elvemusling. Hvis det er aktuelt å flytte elvemusling, som foreslått i søknaden, så bør man følge [NINAs veileder](#).

De mener at vassdraget kan restaureres ved å gjenskape naturlig løp og variasjon, gjenskape vandringsmuligheter, og fjerne terskler, dammer og utfyllinger.

Vannområdet påpeker at en nedlegging vil medføre at vannforekomstene ikke lenger vil ha statusen sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). På sikt vil de kunne oppnå god økologisk tilstand (GØT).

Åsnes kommuneskoger KF (dok. 26) mener at nedleggingen kan ha både negative og positive effekter for naturmiljøet og menneskelig utnyttelse av området ved Nordre Røgden, der kommunens skogseiendommer ligger.

Den største bekymringen for kommuneforetaket tilknyttet nedleggingen, er at man mister den viktige veibrua over utløpet til Nordre Røgden. Dette vil ha betydning både for skogbruket i området og hytteeiere. De forutsetter at det blir opprettholdt en bru på stedet, selv om dammen legges ned.

Kommuneskogene mener at nedleggingssaken bør behandles samtidig med prosjekt fra interessenter som kan tenkes å ville overta reguleringene.

Røgden Fiskelag (dok. 27) mener at vannstanden må opprettholdes i både Nordre og Mellom Røgden slik den har vært, og peker på hensynet til fritidsfiske, båttrafikk og landskap. En senkning av vannstanden til nivået før reguleringen vil bety at strandlinjen vil bestå av steinrøyser i årtier framover.

For å sikre fiskens vandring forbi dammene kan man etablere forholdsvis enkle og ikke alt for kostnadskrevenne vandringstiltak.

Kalatupa hytteforening (dok. 10) og **Knut A. Gjems** (dok. 16) mener at vannstanden i Mellom Røgden må opprettholdes på kote 330,3, og viser til NVEs innstilling fra 2012, om fornyet konsesjon til reguleringene.

Hytteforeningen påpeker at gjennomsnittsvannstand i juni-oktober har ligget på mellom kote 330,3 og 330,6. Vannstand på 330,3 er viktig for båtferdsel på sjøen, da sjøen er grunn og med mange store steiner på bunnen. De påpeker videre at mange bruker elektrisk motor på båtene sine, og er uenig med Norconsults rapport i at de fleste benytter robåter. De mener at det er fare for kollisjon mellom båt og steiner, og motorhavari.

De påpeker også hensynet til fiske, bl.a. av stor gjedde og abbor, og mener at lavere vannstand enn anbefalt vil påvirke gyteplasser negativt. Rundt vannene og langs vassdraget er det også et komplekst landskap med myrer som kan bli negativt påvirket av lavere vannstand, og de viser til Siste Sjanse-notat 2005-5 «Verneverdig skog på Vestre Løvhaugen, Grue kommune, Hedmark» (https://lager.biofokus.no/sis-rapport/sistesjansenotat_2005-5.pdf).

Videre påpeker hytteforeningen at lavere vannstand vil gjøre at mer mudder og stein vil bli synlig langs strandlinjen, noe som vil være negativt for landskap og friluftsliv som bading, kanopadling osv. For hytteeiere frykter de at småbåthavna med molo ved Kalatupa vil bli ubrukelig, og at hytter og tomter vil få redusert økonomisk verdi.

Iver A. Langmoen (dok. 19) og **Stig H. Langmoen** (dok. 22 og 23) eier eiendommer ved nordre del av Mellom Røgden. De anfører langt på vei det samme som Kalatupa hytteforening om tørrelegging

av store arealer og påvirkningen for landskapets estetikk, arts mangfold i myrer, kantsoner, smådammer og vassdrag i området, friluftsliv ved sjøen, ferdsel med båt på sjøen, og reduksjon av verdien på tilgrensende eiendommer.

Finnskogene AS (dok. 20) representerer grunneiere av Vestre Løvhaugen skog, som bl.a. utgjør eiendommen langs vestsiden av Mellom Røgden. De mener at ulempene ved nedlegging av reguleringene er større enn fordelene.

De peker på kulturminner som steinalderboplasser, utmarksminner og gamle fløtningsanlegg, og mener at disse kan bli negativt påvirket ved en nedlegging. De mener at båthus som ble bygd før vassdragsreguleringen til kraftverksformål ble gjennomført, vil bli liggende 100 m fra framtidig planlagt strandlinje.

Videre vil det være negativt for dyreliv og fiske. Vannstanden på deres eiendom vil bli lavere enn før reguleringen startet. I tillegg mener de at grunnvannskilder rundt Mellom Røgden kan tørke ut.

John A. W. Hodneland (dok. 12 og 13) eier fritidseiendom og skogseiendom ved Nordre Røgden. Han mener det er viktig å opprettholde en sommervannstand tett opp mot maksimal fyllingsgrad av Nordre Røgden. Dette vil være best både for naturverdier, landskap, båtferdsel, friluftsliv og turisme.

De siste årenes lavere sommervannstand i Nordre Røgden har medført skjemmende reguleringssoner, dårligere sikkerhet ved båtbruk, og mindre bruk av sjøen til fritidsformål og fiske.

Carl F. Rehn m.fl. (dok. 17, 18 og 31) er hytteeiere ved Nordre Røgden. De ønsker å opprettholde vannstanden i Nordre Røgden slik det har vært før NVE påla senkning, og beholde veien over dammen.

De mener at vannstanden i Nordre Røgden over mange år har bidratt til å forme et unikt økosystem og rekreasjonsområde som har stor betydning for lokale og besøkende. De påpeker hensyn til dyreliv, plantevekst, fisk og andre akvatiske arter. De påpeker også båtliv, framkommelighet og sikkerhet på vannet, og badeliv langs strendene.

Fjerning av brua over Nordre Røgden dam vil medføre at hytteeiere må bruke den vesentlig lengre søndre veien, som også medfører mer utgifter til vedlikehold og brøyting av veien, samt at veien er mindre trygg bl.a. i snøsmeltesesongen.

Hytteeierne ønsker at andre interesserte bør få anledning til å overta reguleringen.

Per-Trygve Hoff (dok. 14) eier eiendommer og skog ved Nordre og Mellom Røgden. Han ønsker at tilvante vannstander i vannene opprettholdes.

Bredesen Opset Skoger (dok. 15) har eiendommer som grenser til sjøene i Røgdenvassdraget. Skogeieren mener at ulempene ved nedlegging er større enn fordelene, og peker på hensynet til arts mangfold, strandsonen og fiskelivet i sjøene. Skogeieren mener også at alternativ bruk av reguleringene bør vurderes.

Morten Koksvik m.fl. (dok. 32) er hytteeiere ved Store Røgden, og har sett negative endringer de siste årene særlig tilknyttet vannkvalitet og reguleringshyppighet. De mener at regulanten burde fortsatt tidligere praksis med å kalke vassdraget, og regulere det mer skånsomt.

Blåfall AS (dok. 11) har kommentarer knyttet til mulig overtakelse av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden.

Gro Vedeler (dok. 44) er grunneier og går imot nedlegging av reguleringene. Hun peker bl.a. på negative konsekvenser for landskap, bading og framkommelighet med båt ved lavere vannstand i Mellom Røgden.

Konsesjonærens kommentarer

Fortum (dok. 49) har kommentert høringsuttalelsene. Nedenfor gjengis de viktigste momentene.

Vannstand

Sommervannstanden blir lavere enn det man har vært vant til, dvs. ca. 1,5 m lavere i Nordre Røgden og 0,4 m lavere i Mellom Røgden. Vannstanden utover vinteren blir noe høyere. På kort sikt vil landskapet være preget av dette, særlig i Nordre Røgden. Konsekvensreduserende tiltak vil vurderes.

Naturmangfold

Ifølge utførte miljøvurderinger vil nedleggingene i hovedsak gi bedre forhold for naturmangfoldet. Dette skyldes særlig at vannføringen i vassdraget blir naturlig, og vandringsmulighetene for fisk blir reetablert.

Reguleringssoner

Revegeteringen av reguleringssonene bør skje ved naturlige prosesser. Fortum planlegger også tiltak for å framskynde revegeteringen i områder der konsekvensene er spesielt negative.

Kraftproduksjon og Store Røgden

Nedleggingen av reguleringene vil medføre at kraftproduksjonen i Røjdåfors kraftverk vil bli noe redusert og mindre fleksibel i enkelte våte (nedbørsrike) år. Disse ulempene vil økonomisk sett ikke forsvare utgiftene ved nødvendig oppgradering av dammene i Nordre og Mellom Røgden. Hvis en annen aktør ønsker å overta reguleringen av Nordre og Mellom Røgden vil de møte det samme kravet om oppgradering av dammene som Fortum.

Fortum forventer at konsekvensene ved Store Røgden vil bli forholdsvis små, selv om naturlig flomtilsig forventes å øke. De har ikke sett behov for å utrede dette nærmere.

3. Kunnskapsgrunnlaget

For å gi innstilling må kunnskapsgrunnlaget være tilstrekkelig til at vi kan vurdere tiltakets omfang og virkninger. I NVEs vurdering av konsekvensene for miljø og samfunn har vi lagt til grunn informasjonen som er lagt fram i søknaden med vedlegg, høringsuttalelser, søkers kommentarer til uttalelsene og NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 29.04.2025. Vi har fått innspill på kunnskapsgrunnlaget.

Statsforvalteren (dok. 21) savner mer informasjon/undersøkelser av sundene mellom utløpet av Storfløyta og hovedbassenget i Mellom Røgden (Gadiskasundet), bl.a. med tanke på vannnivå og bunnsubstrat. Dette er viktig for muligheten til å reetablere områdets betydning for fisk og elvemusling, og oppgangsmuligheter i tilløpsbekker/elver etter senkning av vannstanden.

I søknaden for Mellom Røgden er det beskrevet framtidige vannstander, og hvordan dette er tenkt opprettholdt med utløp og stryksoner både mellom Gadiskasundet og Storfløyta, og ved Storfløyta.

Etter NVEs syn foreligger det tilstrekkelig informasjon til at NVE kan vurdere konsekvensene og mulige avbøtende tiltak for fisk og elvemusling. NVE vil påpeke at i en eventuell konsesjon vil det settes vilkår knyttet til slike tiltak. Etter en eventuell konsesjon må Fortum lage detaljplaner for tiltakene, som vil gi nærmere beskrivelser både av oppbygging og funksjon.

Grue kommune (dok. 28) savner en helhetlig vurdering av hele vassdraget, og særlig nedleggingens virkninger for Store Røgden. Ifølge Fortum (dok. 49) vil forholdene ved Store Røgden i liten grad påvirkes av omsøkte nedlegging, selv om tilsiget i flomperioder vil øke.

NVE vil påpeke at det i NVEs flomkart ikke er kartlagt viktige områder ved Store Røgden som er utsatt for skadeflom. NVE mener at man ikke kan se bort fra at økt tilsig i flomperioder i enkelte situasjoner vil kunne medføre ulemper for grunneier eller andre. Dette vil bl.a. avhenge av Fortums regulering av Store Røgden, der total reguleringshøyde er 3,36 m. NVE kan ikke se at mulige konsekvenser ved Store Røgden krever videre utredning eller beskrivelse.

NVE mener det samlede kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig til å vurdere tiltakets omfang og virkninger på miljø og samfunn, og til å gi innstilling. Etter vår vurdering er dermed kravene i vassdragsreguleringsloven § 11 og naturmangfoldlovens § 8 oppfylt.

4. NVEs vurdering

Saksbehandling

Vi har behandlet søknaden etter vregl. § 10 annet ledd, som gir adgang til å legge ned vassdragsanlegg. I denne sammenheng er det relevant å se til vannressursloven § 41 og § 42. Ifølge § 41 skal en søknad om nedlegging innvilges om ikke særlige grunner taler imot. Dette gir i de fleste tilfeller eier rett til å legge ned vassdragsanlegg som eier ikke lenger ønsker å vedlikeholde. I forarbeidene til vannressursloven står det hva som regnes som særlige grunner etter § 41:

«I praksis vil det ikke være aktuelt å nekte konsesjon til nedlegging i andre sammenhenger enn i forbindelse med overføring av anlegget etter § 42, eller hvis anlegget blir fredet etter kulturminnevern, eventuelt som en del av et biotopvern etablert etter naturvernloven.»

I NVEs behandling av saken har vi vurdert om det foreligger særlige forhold som tilsier at en nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden ikke skal tillates. Selv om konsesjon skal innvilges med mindre det foreligger særlige grunner, mener NVE det er av betydning for saken å gi en vurdering av konsekvensene av nedleggingen for ulike allmenne interesser. Bl.a. kan det ha betydning for hvilke vilkår som skal settes for nedleggingen.

Etter vannressursloven § 42 kan et vassdragsanlegg overføres til noen som ønsker det opprettholdt. Blåfall AS har vist interesse for å overta anleggene i forbindelse med sin søknad om konsesjon for Løvhaugsåa kraftverk (se NVE 202416146). Men i epost 23.09.2024 (dok. 50) meldte de at de allikevel ikke ønsker å overta reguleringene.

Nedleggingens betydning for det norske kraftsystemet

Grue kommune (dok. 40) mener kraftsituasjonen i regionen er anstrengt, og at kraftproduksjonen i området bør opprettholdes.

Ifølge søknaden og Fortums kommentarer til høringsuttalelsene (dok. 49) forventes nedleggingen av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden å medføre noe lavere kraftproduksjon i Røjdåfors

kraftverk enkelte år, og at den blir noe mindre fleksibel. De mener at endringene kun i neglisjerbar grad vil påvirke krafttilgangen i Kongsvingerregionen.

Ingen svenske myndigheter har kommentert dette.

NVE vil påpeke at kraften leveres inn på svensk nett, og endringen i kraftproduksjonen vil ifølge områdekonsesjonæren Elvia ha neglisjerbar betydning for kraftsystemet på norsk side.

Naturmangfold

Naturtyper

Det er ifølge konsekvensutredningen (dok. 4) registrert to verdifulle lavlandsmyrer i området. Det er «Langmyra» ([BN00081359](#)) ved utløpet av Nordre Røgden, og «Sør for Rotbergsjøen» ([BN00039581](#)) sør for Mellom Røgden. I sistnevnte er det registrert flere rødlistede planter som småull (sterkt truet, EN), taigapigskinn (nær truet, NT) og smalmarihand (NT).

Ifølge konsekvensutredningen er det ikke forventet at noen av disse myrene vil bli vesentlig påvirket av nedleggingen.

NVE konstaterer at myra «Sør for Rotbergsjøen» grenser inn til sjøen. På grunn av beskjeden senkning av sjøen mener NVE at nedleggingen ikke fører til endringer av betydning for myra. Myra ved utløpet av Nordre Røgden vil ikke berøres av lavere vannstand.

Fisk og elvemusling

Mange av høringspartene mener at det er viktig å forbedre vandringsforholdene for fisk forbi dagens dammer. Statsforvalteren og andre mener at fjerning av damkonstruksjonene og etablering av stryksoner vil bidra til å gjenopprette fiskens vandringsmuligheter.

Ifølge søknaden med konsekvensutredning (dok. 4) er fiskesamfunnet preget av vassdragets østlige beliggenhet, og har bestander av abbor, gjedde, mort og ørret. Laks og ål har vært registrert et stykke tilbake i tid. Det er registrert elvemusling (sårbar, VU) i Løvhaugsåa nedstrøms Mellom Røgden. Bestanden er preget av eldre individer, og lite vertsfisk (ørret) antas å være største trusselen for bestanden på sikt.

Nedlegging av reguleringene vil ifølge søknaden bedre forholdene for bunndyrproduksjon og fiskevandring, noe som vil være en fordel for ørret. En styrking av ørretbestanden vil også kunne styrke bestanden av elvemusling ved å øke muligheten for foryngelse. Fortum vil vurdere å flytte elvemusling hvis det skulle vise seg nødvendig i forbindelse med anleggsarbeidene (se søknaden kap. 4.4).

NVE er enig i at nedleggelse av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden vil være en fordel for fisk og elvemusling i vassdraget. Det er ikke kartlagt elvemusling nær noen av dammene, men det utelukkes ikke at slike forekomster allikevel kan eksistere. NVE mener at man må undersøke om det eksisterer forekomster som kan bli berørt under anleggsarbeidene. Hvordan dette skal skje må inngå i detaljplanen for arbeidene, som skal godkjennes av NVE. Eventuell flytting av elvemusling må avklares med Statsforvalteren.

Fugl

Det er registrert en del rødlistet fugl i området rundt Nordre og Mellom Røgden, bl.a. knekkand (sterkt truet, EN), storspove (sårbar, VU), vepsevåk (nær truet, NT), hønsehauk (NT), fiskeørn (NT), fiskemåke (NT), lercefalk (NT), stær (NT), dverglo (NT), sandsvale (NT), og gjøk (NT).

Ifølge søknaden er det ikke forventet vesentlige endringer for disse artene. NVE er enig i denne vurderingen, men mener at det ved arbeidet med detaljplan må avklares med Statsforvalteren om tiden for anleggsarbeider bør tilpasses eventuell hekking av rovfugl i nærheten.

Vurdering etter naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. NVE mener at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om tiltakets virkninger på naturmiljøet, jf. naturmangfoldloven § 8, se kapittelet «Kunnskapsgrunnlaget» tidligere i denne innstillingen.

Nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden som omsøkt vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE mener at nedleggingen vil redusere belastningen på det vanntilknyttede økosystemet i området, og at naturmangfoldloven § 10 ikke får betydning for konsesjonsspørsmålet. Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får betydning for konsesjonsspørsmålet.

Avbøtende tiltak og krav i anleggsperioden vil spesifiseres nærmere i våre merknader til anbefalte vilkår. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Vannforskriften

[Vannforvaltningsplanen for vannregion Västerhavet \(norske deler\)](#) for planperioden 2022-2027 ble godkjent av Klima- og miljødepartementet den 31.10.2022. Disse planene er utarbeidet i tråd med reglene i vannforskriften. I tabell 2 nedenfor har vi gjengitt bl.a. tilstand og miljømål i aktuelle vannforekomster, hentet fra vannforvaltningsplanens vedlegg 3 (altså tiltak som ikke vil medføre krafttap). De samme verdiene for tilstand og miljømål står i vann-nett pr. 18.03.2025.

Både Statsforvalteren i Innlandet (dok. 21) og vannområdet Røgden-Norsälven (dok. 24) mener den planlagte nedleggingen, og reetablering av vandringsmuligheter for fisk og andre organismer, gir mulighet for at vassdraget kan få tilbake mer naturlige forhold. Vannområdet Røgden-Norsälven nevner særskilt at aktuelle vannforekomster vil kunne få status «naturlig» og god økologisk tilstand (GØT).

NVE er enig i dette.

Ny aktivitet eller nye inngrep skal vurderes etter vannforskriften § 12. Nedleggingen medfører å fjerne påvirkningen av reguleringene, og reetablere en naturlig tilstand så langt som praktisk mulig. NVE mener derfor at vannforskriften § 12 ikke får betydning i denne saken.

Tabell 2. Vannforekomstene med miljømål som ikke vil medføre krafttap.

Vannforekomst-ID	Vannforekomst-navn	Annet navn	Naturlig/SMVF	Økologisk tilstand/potensial	Miljømål
312-350-L	Fallsjøen	Nordre Røgden	SMVF	MØP	GØP
312-8-R	Rotbergsåa		Naturlig	DØT	GØT
312-349-L	Rotbergsjøen	Mellom Røgden	SMVF	MØP	GØP
312-9-R	Løvhaugsåa		Naturlig	MØT	GØT

SMVF = sterkt modifisert vannforekomst, GØP = godt økologisk potensial, MØP = moderat økologisk potensial, GØT = god økologisk tilstand, MØT = moderat økologisk tilstand og DØT = dårlig økologisk tilstand. (Nærmere forklaring står bl.a. i vannforskriften § 3 og vedlegg V.)

Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

Kommunene og en rekke grunneiere og eiere av fritidsboliger er opptatt av at landskap, friluftsliv og andre brukerinteresser vil bli påvirket av lavere vannstand etter nedleggingen. Dette gjelder først og fremst i sommerperioden.

Ifølge konsekvensutredningen (dok. 4) brukes områdene rundt Nordre og Mellom Røgden til friluftsliv og rekreasjon, med opplevelsesverdi knyttet til skogen og vannet. Det er ca. 10 fritidsboliger ved Nordre Røgden, hvorav 3-4 bruker brua over dammen ved Nordre Røgden. Ved Mellom Røgden er det 40-50 fritidsboliger, hvorav drøyt halvparten ligger ved Galladobba, og inngår i Kalatupa hytteforening. Rekreasjonsaktiviteter er særlig knyttet til bading, camping, fiske og båtbruk om sommeren, og ski, skøyter og noe isfiske om vinteren.

Nedlegging av dammene vil senke vannstanden om sommeren, særlig i Nordre Røgden. Eksponerte reguleringssoner vil framstå som mindre attraktive den første tiden etter nedleggingen, men vil etter hvert revegeteres. Flere steiner og småøyer vil antakelig dukke opp av vannet, og være til hinder for båttrafikk. På den annen side vil mer stabil vannstand medføre at forholdene endrer seg vesentlig mindre. Om vinteren vil opphør av reguleringene medføre mer stabil is, og gi bedre forhold for å ferdes på isen. Det antas det at dagens bruk av vannet kan fortsette som i dag.

NVE er enig i at nedleggingen vil ha negative konsekvenser for landskap, friluftsliv og brukerinteresser, særlig ved Nordre Røgden. Men det er også positive konsekvenser, bl.a. ved at vannstandene vil bli langt mer stabile. I tillegg vil konsekvensene avta med tiden, både pga. revegetering i reguleringssonene og fordi mer stabile vannstander gjør det enklere å bli kjent på vannene, f.eks. ved båtbruk om sommeren og ferdsel på isen om vinteren.

NVE mener at påpekte forhold er konsekvenser som er naturlige ved nedlegging av reguleringer. Dette er mer omtalt i kapittelet «Anbefalte vannstander» senere i denne innstillingen.

Bru ved Nordre Røgden

Åsnes kommuneskoger og flere hytteeiere ved dammen i Nordre Røgden påpeker at fjerning av dammen også vil medføre fjerning av den eksisterende veibrua over Rotbergsåa i dette området. Man kan komme seg inn via vei fra sør som er drøyt 5 km, mot dagens vei på 0,8 km (begge avstander målt fra fylkesvei 1869). Hytteeiere og skogeiere blir dermed avhengig av vesentlig

lenger transport på skogsbilvei. På denne bakgrunn krever Åsnes kommuneskoger at Fortum etablerer ny bru etter at dagens damkonstruksjon med veibru er fjernet. Hytteeierne krever alternativt at Fortum dekker ekstra utgifter til brøyting, vedlikehold osv. av skogsbilveien.

Fortum uttrykker i sine kommentarer til høringsuttalelsene (dok. 49) at de ikke har planer om å bygge ny bru som erstatning for at eksisterende bru over dammen fjernes. Imidlertid uttrykker Norconsult v/Gunnar Fiskum (telefonsamtale med NVE den 25.03.2025) at Fortum allikevel kan være innstilt på å etablere erstatningsbru, og at de har vært i kontakt med grunneierne i området om dette.

NVE vil ikke anbefale at det i konsesjonssaken om nedlegging skal pålegges erstatningsbru eller bidrag til vedlikehold av vei. Kravene er fremmet av et fåtall hytteeiere og én kommunal skogeier (Åsnes kommuneskoger KF), og NVE mener at deres bruk av veien eller en eventuell erstatningsbru må anses som privatrettslige interesser som må løses direkte med Fortum.

Båttutsettingsplasser

Statsforvalteren krever at mulighetene for friluftsliv ivaretas ved begge sjøene, bl.a. med etablering av båtutsettingsplasser. Det framgår ikke nærmere hvor slike båtutsettingsplasser bør etableres, eller om bruken vil være så omfattende at det kan kalles en allmenn interesse.

NVE påpeker at ved nedlegging vil reguleringen av vannstanden forsvinne, og forholdene for båtutsetting vil gradvis bli mer som i uregulert tilstand. På bakgrunn av det som er opplyst i saken finner ikke NVE grunnlag for å anbefale at Fortum pålegges å etablere varige båtutsettingsplasser.

NVE vil videre gjøre oppmerksom på at spørsmål som angår private interesser må løses direkte mellom partene.

Fortum (dok. 49) uttrykker at de på frivillig basis ønsker å ha dialog med kommunene og Statsforvalteren om tilrettelegging for båtutsetting ved begge magasinene.

Kulturminner

Ifølge Innlandet fylkeskommune utgjør områdene rundt Mellom Røgden og Store Røgden et skogfinsk kjerneområde, og området er av Riksantikvaren registrert som et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (KULA). De mener derfor at nedleggingen må gjennomføres på en skånsom måte, slik at natur- og kulturhistoriske verdier som preger landskapet opprettholdes. I tillegg er det registrert flere automatisk fredete kulturminner i og langs Nordre og Mellom Røgden, de fleste fra steinalderen. Fylkeskommunen mener at slike minner kan bli påvirket ved en senkning av vannstanden, og at fredete gjenstander som er blitt eksponert kan bli samlet av uvedkommende.

Fortum mener at kulturminner ikke blir direkte berørt av nedleggingen.

NVE vil påpeke at det i anbefalte konsesjonsvilkår for nedleggingen er vilkår som pålegger Fortum å undersøke om tiltaket vil berøre automatisk fredete kulturminner. Dette gjelder særlig i anleggsområder og områder for bygging av veier i forbindelse med nedleggingen.

Når det gjelder reguleringsområder som blir permanent eksponert ved reguleringen, så legger NVE til grunn at krav om kostnadsdekning av kulturminneundersøkelser av disse områdene ikke kan pålegges Fortum. NVE viser her til at det i konsesjonen for fortsatt regulering gitt ved kgl.res. 17.04.2015 ble pålagt konsesjonæren å betale sektoravgift for kulturminner, se konsesjonsvilkårenes § 9. NVE forutsetter at sektoravgiften ble betalt. Slik sektoravgift pålegges i

saker med konsesjon gitt før 1960, og skal erstatte at det på den tiden ikke ble gjennomført kulturminneundersøkelser ved etablering av reguleringen. I sektoravgiftens [retningslinjer](#) står det i § 2 annet ledd bl.a. at «Pålagt/akseptert sektoravgift innebærer at kravet om kostnadsdekning til kulturminneundersøkelser er oppfylt.»

Revegetering

Kommunene, Statsforvalteren og flere andre høringsparter mener det må gjøres tiltak for å framskynde revegetering i eksponerte reguleringssoner. Dette gjelder særlig i områder som er mye besøkt, og der det er hytter eller annen fritidsbebyggelse. Aktuelle tiltak kan være utlegging av vekstmasser, planting osv.

Fortum (dok. 49) mener at revegeteringen i hovedsak skal skje ved naturlige prosesser. De planlegger også tiltak for å fremme revegeteringen i områder der senkningen av vannstanden medfører spesielt negative konsekvenser.

NVE antar at slike tiltak særlig kan være aktuelle i Nordre Røgden. Der vil vannstanden stå drøyt 1,5 m lavere enn gjennomsnittlig vannstand i sommerperioden, og ca. 2 m lavere enn HRV. Det vil bli eksponerte reguleringssoner i enkelte mye besøkte områder, bl.a. ved eksisterende dammer.

NVE anbefaler at Fortum i detaljplanene skal inkludere en plan for revegetering. Vi anbefaler at Fortum skal vurdere om det er behov for tiltak for å framskynde revegetering av eksponerte reguleringssoner. Vurderingen skal gjøres i samråd med Statsforvalter og kommuner. Endelig beslutning fattes av NVEs miljøtilsyn ved godkjenning av disse planene.

Klima, flom og erosjon

Ifølge [klimaprofilen for Hedmark fylke](#), utarbeidet av Norsk klimaservicesenter, vil årsnedbøren øke med ca. 15 % i regionen frem mot år 2100. Den største økningen er forventet på vinter og vår. Det er forventet at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig, både i intensitet og hyppighet i alle årstider. Dette vil medføre flere og større regnflommer, og økt fare for jord-, flom- og sørpeskred. Nedbørmengden for døgn med kraftig nedbør forventes å øke med ca. 20 %.

Ifølge søknaden (kap. 4.2) vil nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden medføre både hyppigere og større flommer enn i dagens situasjon, både pga. klimaendringer og fordi man ikke vil kunne bruke reguleringene til flomdemping. Det er ikke forventet at bebyggelse eller infrastruktur vil bli berørt.

NVE vil påpeke at ifølge NVEs flomsonekart er det ikke kartlagt noen områder langs Røgdevassdraget hvor flom anses som en stor fare for lokalsamfunn. NVE kan ikke se at en nedlegging av reguleringene vil skape store problemer for allmenne interesser knyttet til flom.

NVE vil videre påpeke at flomberegninger (se søknadenes kap. 2.2) viser at de eksisterende dammene i Nordre og Mellom Røgden overtoppes ved dimensjonerende flom, som er noe av grunnen til at de ikke oppfyller kravene i damsikkerhetsforskriften. Dette viser at dagens dammer uansett ikke er egnet til å håndtere framtidens flommer.

Vanntemperatur og isforhold

Mer stabil vannstand om vinteren vil ifølge konsekvensutredningen (dok. 4) medføre mer stabile isforhold. Det forventes at endringene i vanntemperaturen vil være marginale, og har ubetydelig

konsekvens for naturmiljøet. Ingen av høringspartene har hatt kommentarer til fagtemaet, og NVE har ingen ytterligere merknader.

Naturfare

Utover noe mer flom (se ovenfor) forventes det ifølge konsekvensutredningen (dok. 4) ingen vesentlige endringer angående naturfare som steinras og leirskred. Ingen av høringspartene har hatt kommentarer til fagtemaet, og NVE har ingen ytterligere merknader..

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Ifølge konsekvensutredningen (dok. 4) er det registrert enkelte vannbrønner nær Nordre og Mellom Røgden. Brønnene er så dype (over 50 m) at det ikke forventes noen endringer i vanntilførselen.

NVE mener at man ikke kan utelukke at permanent senkning av vannstand Nordre og Mellom Røgden kan påvirke grunnvannet i tilgrensende områder. NVE mener imidlertid at endringene vil være begrenset. I tilfelle det skulle få konsekvenser for privat vannforsyning, f.eks. i tilknytning til overflatebrønner, så er dette en privatrettslig sak som må løses direkte mellom den berørte og Fortum.

Samfunnsmessige fordeler

Fortum mener at nedleggingen av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden vil føre til at vassdraget vil få tilbake sin naturlige dynamikk, og at området med tiden framstår mindre berørt.

Blant annet Statsforvalteren, fylkeskommunen og vannområdet for Røgden-Norsälven er enige i dette, under forutsetning av at mulighetene for vandring av fisk og andre akvatiske organismer forbi damstedene reetableres.

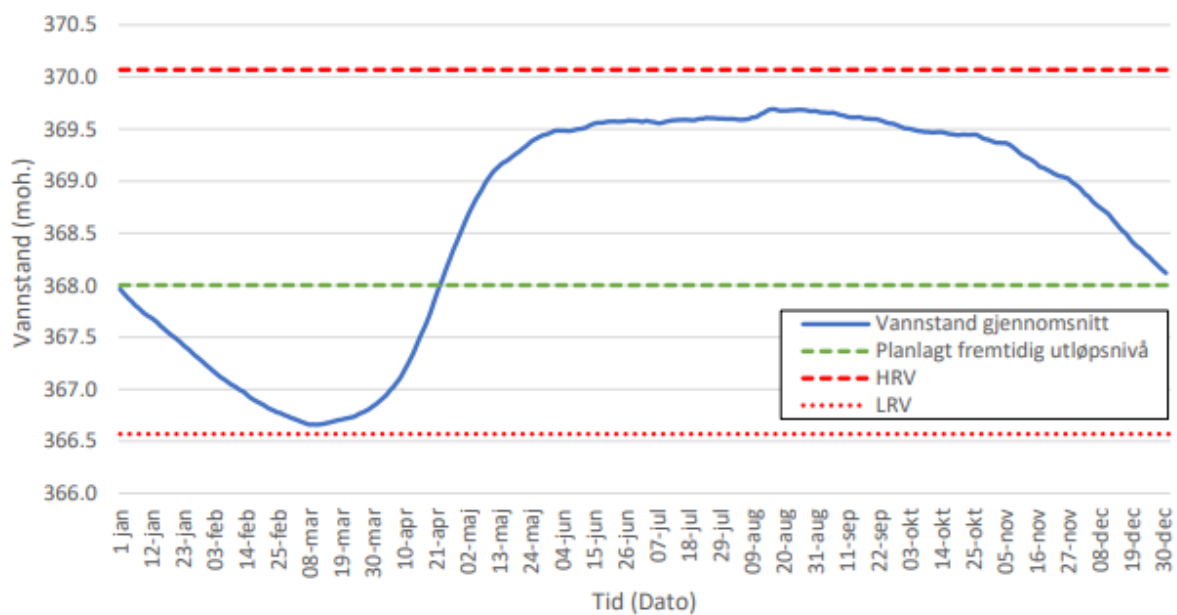
NVE er også enig i dette, og mener at utløpene må utformes med tanke på reetablering av vandringsmuligheter for fisk og annet akvatisk liv. NVE vil videre påpeke at en nedlegging vil fjerne risikoen fra dammer som ikke fyller moderne krav til sikkerhet.

Anbefalte vannstander

Nordre Røgden

Fortum søker om nytt fast utløpsnivå på kote 368,0. Dette betyr at framtidig minimumsvannstand i Nordre Røgden blir på denne kotehøyden, men at vannstanden på naturlig måte vil stige over dette nivået avhengig av tilsiget. Planlagt utløpsnivå er drøyt 2 m under dagens HRV (kote 370,07), og knapt 1,5 m over dagens LRV (kote 366,57), se figur 5. Ifølge Fortum korresponderer omsøkte utløpsnivå omtrent med det som eksisterte før reguleringen, se søknaden kap. 2.3.

Omsøkte utløpsnivå ligger drøyt 1,5 m lavere enn tidligere gjennomsnittlig vannstand i perioden juni til oktober (se fig. 5). Nedleggingen vil medføre at vannstanden vil være vesentlig lavere enn det brukere av området er vant til i sommerperioden. Påvirkningen på landskapet vil særlig være stor i områder der reguleringssonen er slak, eller har mye store steiner. Dette gjelder bl.a. området like øst for hoveddammen (se fig. 6 til 8). Langs en god del av kysten skråner terrenget forholdsvis bratt ned i vannet (se figur 9), og der blir eksponert reguleringssone mer begrenset.

Figur 5. Figuren viser omsøkt fast utløpsnivå i Nordre Røgden, og dagens HRV, LRV og gjennomsnittlig regulert vannstand gjennom året. Kotehøyder etter NN 2000.

Figur 6. Foto av hoveddam Nordre Røgden med vannstand på kote 368,32 (NN 2000). Dette er 0,32 m høyere enn framtidig planlagt utløpsnivå (fra dok. 46).

Figur 7. Foto litt øst for hoveddam Nordre Røgden med vannstand på kote 368,32 (fra dok. 46).

Figur 8. Foto ved hytte ca. 0,5 km øst for hoveddam Nordre Røgden. Vannstanden er på kote 368,32 (fra dok. 46).

Figur 9. Foto ved nordre kyst i Nordre Røgden med vannstand på kote 368,32 (fra dok. 46).

Mange hytte- og grunneiere ved Nordre Røgden mener at vannstanden må holdes på høyt nivå, særlig på sommeren. Dette er tilvant over mange år, og de fleste peker på at fisk og annet biologisk mangfold har tilvent seg dette, og at dette er tilvant landskapsopplevelse sommerstid.

NVE mener imidlertid at det er situasjonen før reguleringen som bør være retningsgivende ved en nedlegging, og viser til vregl. § 10 første ledd som bruker uttrykket «fjerne anlegget». NVE mener også at situasjonen i uregulert tilstand i de aller fleste tilfeller vil være det beste for å gjenskape naturmiljøet slik det var.

NVE vil anbefale en minimumsvannstand i Nordre Røgden på kote 368,0, som omsøkt av Fortum. NVE vil påpeke at vannstanden stort sett vil være noe høyere, alt etter tilsigssituasjonen. NVE mener at dette i tilstrekkelig grad vil ivareta hensynet til landskapsopplevelsen og friluftsliv.

Videre vil vi påpeke at en høyere vannstand vil kreve en terskel i utløpet av Mellom Røgden, som vil være høyere enn naturlig utløp. Dette vil bl.a. gi større utfordringer knyttet til vandring for fisk og andre vanntilknyttede arter, og at det derfor må etableres egen oppvandringsløsning. Videre vil en slik terskel med vandringsløsning i seg selv vil være en installasjon som kan kreve vedlikehold og ettersyn, noe som reiser spørsmålet om hvem som skal ha ansvaret for dette. Ingen aktør har vist interesser for å overta et slikt ansvar.

Om utløpet fra Nordre Røgden

Ved Nordre Røgden skal kanalen som er sprengt/gravd fylles igjen, og utløpet skal reetableres der det opprinnelig lå like øst for kanalen. Dette innebærer at de også må fjerne trær og annen vegetasjon i det opprinnelige elveløpet. (På figur 2 tidligere i denne innstillingen er dette elveløpet betegnet som «nytt bekkeløp»).

Sperredammen som ligger ca. 150 meter øst for hoveddammen i Nordre Røgden foreslås beholdt fordi veien mellom hyttene går på denne dammen. Foten av sperredammen vil ligge 1,5 m over framtidig utløpsnivå, og vil ikke ha noen funksjon for vannivået i Nordre Røgden.

NVE mener de planlagte tiltakene vil gi en god løsning ved nedleggingen. Ansvar for den delen av sperredammen som vil miste sin funksjon vannstansreguleringen (se søknaden s. 15, dok. 4), og som er del av veien, må eventuelt overtas av de som har ansvaret for veien. Dette må løses direkte mellom Fortum og eieren av veien.

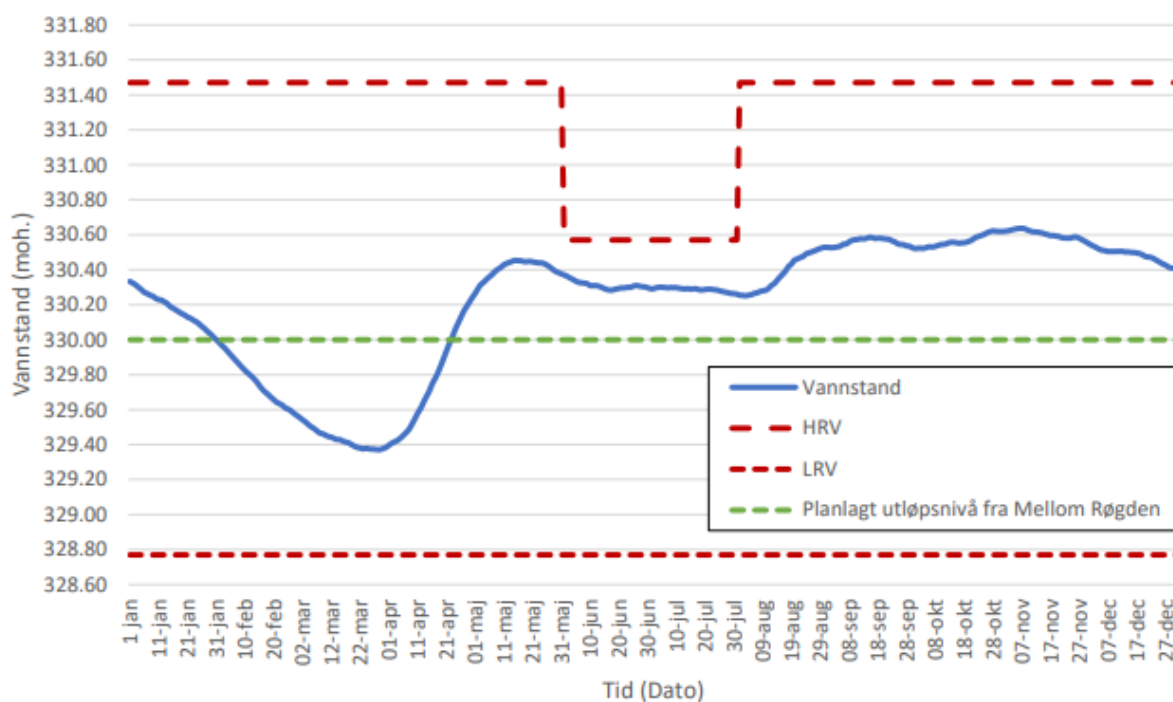
Mellom Røgden

Fortum søker om nytt fast utløp på kote 330,0 mellom Gadiskasundet og Storfløyta, noe som vil sikre en minimumsvannstand i selve Mellom Røgden på samme kote. Dette er knapt 1,5 m under dagens HRV (kote 331,47), og drøyt 1,2 m over dagens LRV (kote 327,77), se figur 10. Ifølge Fortum korresponderer de omsøkte høydene omtrent med tidligere naturlig utløp (søknaden kap. 2.3).

Kalatupa hytteforening (dok. 10 og 16) mener at vannstanden må holdes på minimum kote 330,3, og viser bl.a. til NVEs innstilling i saken fra 2012 om fornyelse av reguleringskonsesjonen. Røgden Fiskelag og en del grunneiere mener at tilvante vannstander må opprettholdes, og peker på konsekvensene bl.a. for friluftsliv, båttrafikk og landskap.

I søknaden (se dennes kap. 4.1) og i fotodokumentasjonen i dok. 46 er det en rekke foto, bl.a. tatt med drone, som er tatt på vannstander nær framtidig omsøkt vannstand i Mellom Røgden. Noen av foto er vist i figurene 11 og 12 nedenfor.

NVE mener fotoene tyder på at det i liten grad blir store skjemmende reguleringssoner, og at landskapseffekten dermed blir begrenset.

Figur 10. Figuren viser gjennomsnittlig regulert vannstand gjennom året, og HRV og LRV. Grønn strek angir omsøkt fast nivå på utløpet som er planlagt ved Gadiskasundet. For utløpet av Storfløyta er dette 1 m lavere (kote 329). Kotehøydene er referert til NN 2000.

Figur 11. Foto (fra dok. 46) av Mellom Røgden ved hytteområdet og båthavna til Kalatupa hytteforening, og med samme vannstand som planlagt minimumsvannstand (kote 330,0) etter nedleggingen.

Figur 12. Foto (fra dok. 4) av Mellom Røgden ved hytteområdet og båthavna til Kalatupa hytteforening, med vannstand 23 cm lavere enn omsøkt minimumsvannstand.

Fotoene viser at det stedvis vil være enkelte store steiner som stikker opp over vannoverflaten, og som kan utgjøre en fare for båttrafikk. NVE vil imidlertid påpeke at i dagens situasjon kan vannstanden endre seg en del gjennom sommeren. Videre vil vannstanden i framtiden variere vesentlig mindre enn i regulert tilstand, noe som vil medføre mer stabile forhold. Dette kan gjøre det lettere å bli kjent med bunntopografien, og dermed navigere på vannet.

NVE vil anbefale et utløpsnivå i Mellom Røgden på kote 330,0, som omsøkt av Fortum. Ifølge Fortum vil dette være omtrent som før reguleringen. NVE vil påpeke at vannstanden stort sett vil være noe høyere, fordi denne vil variere med tilsigssituasjonen. Som diskutert for Nordre Røgden mener NVE at det er situasjonen slik den var før reguleringen som bør være retningsgivende ved en nedlegging.

Vi mener også at det omsøkte utløpsnivået vil gi vannstand som i vesentlig grad vil ivareta hensynet til landskapsvirkning og friluftsliv ved innsjøen. Dette gjelder selv om den er ca. 30 cm lavere enn gjennomsnittlig vannstand i juni og juli (se figur 10).

Båthavna til Kalatupa

Fortum er enige med Kalatupa hytteforening om at båthavna deres (se figur 12) kan bli vanskelig å utnytte etter nedleggelsen pga. lavere vannstand.

NVE mener at dette angår et privatrettslig forhold som må løses direkte mellom partene.

Storfløyta

I søknaden foreslår Fortum et utløpsnivå på mellom kote 328,5 og kote 329,0 for Storfløyta. Dette er senere (dok. 49) spesifisert til kote 329,0, noe som er drøyt 20 cm over dagens LRV.

De største konsekvensene er forventet å bli for landskapet. Senkningen av vannstanden vil bl.a. medføre at nærmest hele reguleringssonen vil være synlige over vannflaten. Det er lite bebyggelse og begrenset trafikk ved Storfløyta, og endringen antas derfor å få forholdsvis liten betydning. Med tiden vil vegetasjonen reetableres, og landskapet vil framstå mer naturlig.

NVE vil anbefale et utløpsnivå fra Storfløyta på kote 329, som omsøkt av Fortum. Dette er 0,5-1 m høyere enn antatt tidligere uregulert vannstand i Storfløyta (se tabell 6 i søknaden, dok. 4). Arealet av Storfløyta er av NVE grovt anslått til 0,25 km². NVE mener at anbefalt vannstand vil gi mindre konsekvenser for landskapet enn senkning ned til antatt uregulert vannstand.

Fond

Etter at dammene er fjernet må tidligere utsprengte og utgravde kanaler fylles igjen, og det må etableres nye overløp. Overløpene skal både holde på vannet, slik at dette ikke synker under det nye utløpet, og skal kunne passeres av fisk og andre vandrende organismer. Når reguleringsanleggene i Nordre og Mellom Røgden er lagt ned blir konsesjonæren fri sine forpliktelser knyttet til dem. Men det kan i framtiden påløpe kostnader til vedlikehold og reparasjoner av de nye utløpene og stryksenene.

Vannressursloven § 41 om nedlegging av vassdragsanlegg åpner både for fullstendig nedlegging med fjerning av alle anlegg og tilbakeføring og for annen form for nedlegging, altså delvis nedlegging eller at det etter nedlegging blir stående igjen noen anlegg. I forarbeidene (ot.prp. nr. 39 (1998-99)) til vannressursloven § 41 tredje ledd om nedleggelse uten full fjerning og tilbakeføring står det blant annet «Hvis en søknad etter tredje ledd blir imøtekommet, kan det være aktuelt å sette som vilkår at det stilles sikkerhet for fremtidige vedlikeholdstiltak mv. eller ansvar for

skader.» Ut i fra denne uttalelsen synes det å være en løsning for å sikre fremtidige vedlikeholdstiltak ved gjenstående anlegg, at det i konsesjonen til nedlegging settes et vilkår for å stille slik økonomisk sikkerhet. En form for slik økonomisk sikkerhetsstillelse er innbetaling til et fond som kan brukes til vedlikeholdskostnader m.m. Etter NVEs syn er fond en egnet løsning, ettersom det vil sikre økonomisk sikkerhet for fremtidige kostnader, samtidig som tidligere konsesjonær ved innbetaling til et fond kan bli fri fra sine forpliktelser i forbindelse med nedlegging av reguleringsanleggene.

I vassdragsreguleringsloven er det en bestemmelse i § 17 som gjelder fond og andre utbetalinger. Det er lang forvaltningspraksis for at det ved behov settes vilkår om fond som pålegger konsesjonæren å yte tilskudd til fremme av et bestemt formål for å avbøte på skader/ulempesom følger av et vassdragstiltak. Etter vregl. § 17 første ledd bokstav d) kan det i en vassdragskonsesjon settes vilkår om fond til særskilte formål, når dette i det enkelte tilfelle finnes påkrevd av allmenne hensyn, eller for å ivareta private interesser som blir skadelidende. Innbetaling til et slikt fond kan enten fastsettes som en engangsbetaling eller som en årlig betaling.

NVE mener det bør opprettes to fond, hvor et fond på 1 million kroner er tilknyttet utløpet i Nordre Røgden, og et fond på 1,5 million kroner som er tilknyttet de to utløpene i Mellom Røgden.

Ettersom de nye utløpene og reetablering av strykene skal gjøres for å ivareta hensynet til allmenne interesser, mener NVE det er rimelig at det er kommunene som representant for allmenne interesser som for framtiden ivaretar og forvalter bruken av midlene i fondene. Kommunene er også aktører som kommer til å bestå i fremtiden. Det finnes mange andre eksempler på at det i vassdragskonsesjoner er satt vilkår om innbetaling til et fond for å ivareta en bestemt interesse, og hvor det i vilkåret er bestemt at midlene i fondet skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret. Nordre Røgden ligger i Åsnes kommune og Mellom Røgden ligger i Grue kommune. NVE foreslår derfor at Åsnes og Grue kommuner skal stå for forvaltningen av hvert sitt fond.

5. NVEs oppsummering og konklusjon

Fortum Sverige AB søker om nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden, og at vannstanden etableres på det de mener at tilsvarende tidligere uregulert nivå. De påpeker at damkonstruksjonene har behov for omfattende rehabilitering dersom de skal kunne driftes, og at dette ikke er lønnsomt ut fra betydningen for kraftproduksjonen.

Etter NVEs vurdering er det ingen store konsekvenser ved en nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden.

NVE legger til grunn at det skal gis tillatelse til nedlegging dersom det ikke er særlige grunner som taler imot. Etter NVEs oppfatning foreligger det ingen slike særlige grunner. Ingen har heller ønsket å overta reguleringene, og gjennomføre nødvendige oppgraderinger av dammene.

NVE anbefaler at Fortum Sverige AB gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 10 til nedlegging av reguleringene i Nordre og Mellom Røgden. Tillatelsen anbefales gitt på vedlagte vilkår.

NVE anbefaler også at Fortum innbetaler til to fond, et fond på 1 million kroner for Nordre Røgden som blir administrert av Åsnes kommune, og et fond på 1,5 millioner kroner for Mellom Røgden som blir administrert av Grue kommune. Fondene skal brukes til mulige framtidige kostnader til vedlikehold og reparasjon av utløpene og stryksonene som blir etablert av Fortum.

6. NVEs merknader til konsesjonsvilkår

NVE anbefaler at det gis vilkår for tillatelsen til å legge ned reguleringene i Nordre og Mellom Røgden. Vilkårene er basert på et utvalg fra moderne standard konsesjonsvilkår for reguleringsanlegg, men er tilpasset en konsesjon til nedlegging.

Vilkårene gjelder frem til arbeidene er fullført, og NVEs tilsyn er avsluttet. Sluttrapport om at anleggene er nedlagt skal oversendes NVE, som beskrevet i vilkår om dokumentasjon av nedlagt vassdragsanlegg.

Nedenfor kommenteres postene i NVEs forslag til konsesjonsvilkår.

Post 1 Byggefrister

NVE anbefaler at arbeidet med fjerning av reguleringsanleggene og etablering av utløp skal påbegynnes så raskt detaljplanene er godkjent av NVE, og gjennomføres i løpet av to år. NVE mener at to år bør være tilstrekkelig for en nedlegging av denne størrelsen.

Post 2 Konsesjonærens ansvar ved nedlegging

Etter at damkonstruksjonene er fjernet og planlagte utløp er etablert, må det kunne dokumenteres at utløpene fungerer etter hensikten. Utløpene skal være etablert på riktig høydenivå og være tilstrekkelig tette.

Post 3 Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

NVE anbefaler at konsesjonen omfatter nedlegging av Nordre Røgden og Mellom Røgden, og alle nødvendige inngrep som følge av nedleggingen.

Fremdriftsplan for nedlegging må sendes NVE innen tre måneder fra vedtaksdato.

Fortum skal videre utarbeide detaljplaner for miljø og landskap. Planene skal inneholde avbøtende tiltak av hensyn til landskap, friluftsliv og biologisk mangfold, jf. tabell 4. Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag. Planene skal godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

I tabell 4 nedenfor står det noen føringer som gjelder ved utarbeiding av detaljplanene.

Tabell 4. Føringer for detaljplanene og rapportering.

Fjerning av dammer	Fjerning av damkonstruksjoner skal ikke settes i gang før det foreligger detaljplan som er godkjent av NVEs miljøtilsyn, se vilkårenes post 3. Før godkjenning av detaljplan må avklares med Statsforvalteren om tiden for anleggsarbeider bør tilpasses eventuell hekking av rovfugl i nærheten. Fortum må avklare med eieren av veien ved Nordre Røgden hvem som skal ha ansvaret for sperredammen som er underlag for deler av veien, og som Fortum har foreslått at skal bevares. Sperredammen vil ikke lenger ha noen sperrefunksjon for vannet, og må fjernes hvis det framtidige ansvaret ikke avklares.
--------------------	--

Utløp	Det skal etableres utløp for Nordre Røgden, mellom Gadiskasundet og Storfløyta (Mellom Røgden), og for Storfløyta. Det skal etableres stryksone nedstrøms utløpene som gjør det mulig for fisk å vandre forbi både oppover og nedover vassdraget. Detaljer knyttet til disse arbeidene kan avgjøres ved NVEs godkjenning av detaljplan for miljø og landskap.
Tiltak for elvemusling	Det er ikke kartlagt elvemusling nær noen av dammene, men det utelukkes ikke at slike forekomster allikevel kan eksistere. NVE mener at man må undersøke om det eksisterer forekomster som kan bli berørt under anleggsarbeidene. Hvordan dette skal skje må inngå i detaljplanen for arbeidene, som skal godkjennes av NVE. Hvis det er aktuelt å flytte elvemusling, som foreslått i søknaden, så må dette avklares med Statsforvalteren. Se også NINAs veileder.
Vannstandsendringer	Vannstanden i magasinene skal senkes med såpass lav hastighet at det ikke medfører urimelige ulemper eller skader for naturmiljøet og innsjøbredden eller -bunnen. Planlagt senkningshastighet beskrives og begrunnes i detaljplan for miljø og landskap.
Eventuell vei ved Storfløyta	NVE vil i detaljplan for miljø og landskap ta stilling til om det skal bygges midlertidig anleggsvei til utløp og stryksone mellom Gadiskasundet og Storfløyta. Se også generell bestemmelse i vilkårenes post 6. Transport av maskiner og masser kan alternativt foregå på andre måter, f.eks. over isen på vinteren, eller på flåter.
Revegetering	Plan for revegetering skal inkluderes i detaljplan for miljø og landskap. Det må i samråd med Statsforvalter og kommuner vurderes hvilke områder det ev. er behov for tiltak for å framskynde revegetering.
Annet	Reguleringsanleggene skal fjernes (bortsett fra sperredammen som må bli veieierens ansvar). Betong, trevirke, metall o.l. skal leveres på godkjente mottak. Jord og stein er stedeegne masser som blir fordelt i arealer langs vassdraget. Behovet for deponering av masser fra damkonstruksjonene skal avklares med Statsforvalteren etter forurensningsloven før detaljplaner sendes NVE (se vilkårenes post 5). Anleggsarbeidet må planlegges og utføres på en måte slik at det er minst mulig til hinder for bruk av området. Det må informeres om nedleggingen og anleggsperioden på hensiktsmessige steder. Sikkerhet for tredjeperson skal ivaretas i anleggsperioden. Det skal beskrives hvordan risikoen for å innføre uønskede eller svartelistede arter til magasinområdene skal minimeres, med særlig fokus på anleggsmaskiner, stein- og jordmasser o.l.

Rapportering	Etter at detaljplan for miljø og landskap er godkjent, skal fjerning av anlegg og etablering av utløp og stryksoner gjennomføres innen 2 år. Deretter skal Fortum sende årlige rapporter til NVEs miljøtilsyn om virkningen av utløpene og stryksonene i 3 år. Den siste rapporten skal godkjennes av NVEs miljøtilsyn før nedleggingen kan anses fullført.
--------------	---

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest to år etter at anleggsarbeidene er avsluttet.

Post 4 Automatisk fredete kulturminner

I tråd med moderne standardvilkår anbefales inntatt post om automatisk fredete kulturminner. Dette vil gjelde kulturminner i nye områder som berøres under arbeidet med fjerning av reguleringsanleggene og reetablering av utløp og stryksoner.

Når det gjelder kulturminner som ligger i områdene som allerede er direkte berørt av reguleringene og eksisterende reguleringsanlegg vil dette dekkes av sektoravgiften.

Post 5 Forurensning

I tråd med moderne standardvilkår anbefales inntatt post om forurensning. NVE mener at utslipp i anleggsperioden, og fram til Fortums ansvar opphører 3 år etter gjennomført anleggsarbeid, må avklares med Statsforvalteren.

Post 6 Veier, ferdsel mv.

I tråd med moderne standardvilkår anbefales inntatt post om veier, ferdsel mv. Bestemmelsene medfører bl.a. at veier, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Det anbefales inntatt bestemmelser om at tvil om refusjonsplikten for vedlikehold og istandsetting av veier mv. kan avgjøres ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Post 7 Kontroll og sanksjoner

I tråd med moderne standardvilkår anbefales inntatt post om kontroll og sanksjoner. Enkelte bestemmelser er utelatt da de ikke anses relevante for nedlegging.

Post 8 Dokumentasjon av nedlagt vassdragsanlegg

Konsesjonær skal opplyse NVEs damtilsyn når vassdragsanlegget er nedlagt, jf. damsikkerhetsforskriften § 8-1.

NVE anbefaler å ta med en bestemmelse om at Fortum sitt ansvar for reguleringene i Nordre og Mellom Røgden opphører tre år etter at nedleggingen er gjennomført. Dette forutsetter at det ikke er avdekket feil som Fortum må rette opp.

Det skal sendes årlige rapporter til NVEs miljøtilsyn. Gjennom den årlige overvåkingen vil NVE vurdere om det er nødvendig å pålegge justeringer eller endringer

Tre år etter nedleggingen er gjennomført, skal konsesjonær sammenfatte konklusjonene i en rapport om at nedleggingen kan anses fullført. Dette gjelder bl.a. i hvilken grad de nye utløpene vil holde vannstanden i innsjøen oppstrøms, eller om vannstanden der vil kunne synke under

utløpsnivået ved lave tilsig. NVE skal godkjenne rapporten, og ved godkjenningen vil Fortum ikke lenger ha ansvaret for Nordre Røgden og Mellom Røgden.

Post 9 Fond

NVE anbefaler at Fortum skal betale til et fond for Nordre Røgden på 1 million kroner, og et fond for Mellom Røgden på 1,5 millioner kroner. Fondene skal brukes til mulig framtidig vedlikehold og reparasjon av utløpene og stryksonene som skal etableres ved nedleggingen. Åsnes kommune skal administrere fondet for Nordre Røgden, og Grue kommune skal administrere fondet for Mellom Røgden.

Post 10 Tinglysing

NVE anbefaler vilkår om tinglysing for å gjøre det lettere å dokumentere at det har eksistert damkonstruksjoner, og at utløpene er blitt reetablert. Dette kan ha betydning bl.a. ved overdragelse av eiendomsrett tilknyttet grunnen der tiltakene er gjennomført.

Forholdet til gjeldende konsesjonsvilkår

Etter NVEs oppfatning vil gjeldende konsesjonsvilkår for Nordre og Mellom Røgden, fastsatt ved kgl.res. 17.04.2015, gjelde fram til NVE har godkjent rapporten tre år etter fullført arbeid med nedleggingen, jf. post 8 i anbefalte konsesjonsvilkår for nedlegging.

Plikten til å betale konsesjonsavgift bør etter NVEs syn gjelde fram til anlegget er lovlig nedlagt, og Fortum ikke lenger kan bruke en regulert vannføring. For å unngå uklare skjæringspunkt, mener NVE at det er rimelig at plikten til å betale konsesjonsavgift opphører det påfølgende året etter at anlegget er nedlagt. Dette vil også gi samme løsning som i [forskrift om sektoravgift](#) § 4.

7. Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Fortum har ikke søkt om å fjerne elektrisk høyspentanlegg og anlegg for nettilknytning. Dersom Fortum skal fjerne elektriske installasjoner med konsesjon, må det sendes inn søknad om dette til NVE. Dette følger av energilovforskriften § 3-5 bokstav D.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Statsforvalteren om nødvendig avklaring etter forurensningsloven fram til nedleggelsen er gjennomført. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Privatrettslige forhold

Eierskapet og framtidig ansvar for veien på dagens sperredam ved Nordre Røgden må avklares mellom Fortum og de som har eller skal ha ansvaret for veien etter nedleggelsen. Med anbefalt kotehøyde på utløpet av Nordre Røgden, som er 2 m under dagens HRV, vil sperredammen etter NVEs oppfatning etter nedleggelsen ikke lenger ha funksjon som sperredam.

Skjønn

NVE vil minne om at ifølge vregl. § 10 femte ledd så plikter eieren av reguleringsanlegg, på visse vilkår, å yte erstatning etter skjønn for skade og ulempe som nedleggelsen forårsaker på eiendom eller rettighet.